

D 15

1 Inledning

Revisorsnämnden (RN) har mottagit en anmälan avseende auktoriserade revisorn A-son och har därför öppnat detta disciplinärende. Anmälan avser ett yttrande som A-son har lämnat över tillskott i form av apportegendom som skulle tillföras ett publikt aktiebolag (A-bolaget). I anmälan anfördes bl.a. att den tillförda egendomen saknade värde för A-bolaget.

A-son valdes till revisor i A-bolaget den 15 maj 2010 och var revisor till dess han avgick på egen begäran den 12 december 2013. Den 14 september 2012 lämnade han ett yttrande enligt 13 kap. 8 § aktiebolagslagen (2005:551) över styrelsens redogörelse för bl.a. värdet av apportegendom vid nyemission enligt 13 kap. 7 § aktiebolagslagen. Den 20 november 2012 lämnade han även ett yttrande enligt 13 kap. 42 § samma lag.

Apportegendomen bestod av samtliga aktier i ett aktiebolag (C-bolaget) och skulle tillföras A-bolaget av B-bolaget. Genom yttrandena uttalade A-son att han ansåg att apportegendomen var eller kunde antas bli till nytta för A-bolagets verksamhet och att styrelsen i sin redogörelse inte hade tagit upp apportegendomen till högre värde än det verkliga värdet för A-bolaget.

I yttrandena enligt 13 kap. 8 och 42 §§ aktiebolagslagen upplyste A-son sammantaget om att det förelåg särskilda svårigheter att uppskatta värdet på apportegendomen och anförde därvid att:

- (i) apportegendomen bestod av ett nybildat bolag i vilket tillgångarna till en betydande del bestod av rättigheter till sex produktionsanläggningar för behandling av s.k. alluvialt guld,
- (ii) köpeskillingen för varje produktionsanläggning uppgick till betydande belopp av vilket 2 miljoner USD hade erlagts i förskott,
- (iii) förskottsbetalningarna på produktionsanläggningarna inte kunde återfås från tillverkaren oavsett om avbeställning av produktionsanläggningarna skedde eller ej,
- (iv) leverantörens leveranskapacitet, med hänsyn bland annat till att produktionslinorna ännu inte var föremål för serieproduktion, inte hade gått att fastställa, samt
- (v) utöver nyssnämnda produktionsanläggningar tillgångarna i C-bolaget bestod av banktillgodohavanden om 5 miljoner USD, vilka skulle tillföras bolaget först i samband med tillträde till apportegendomen och vilka därför inte dessförinnan utgjorde C-bolagets egendom.

2 A-son dokumentation

Av A-son dokumentation framgår följande.

Per den 20 november 2012 utgjordes tillgångarna i C-bolaget av balansposterna Förskott till leverantörer om 12 miljoner USD, Kassamedel inestående hos advokat 4,5 miljoner USD och Fordran på A-bolaget 0,5 miljon USD, sammanlagt 17 miljoner USD. Enligt styrelsens redogörelse beräknades apportegendomen upptas till ett värde om 113 mnkr.

Posten Förskott till leverantörer om 12 miljoner USD, som A-son lämnade övrig upplysning om i sitt yttrande, avsåg förskottsbetalningar på sex produktionsanläggningar för behandling av alluvialt guld. Bruttopriset för produktionsanläggningarna uppgick till 15 miljoner USD per anläggning, dvs. sammanlagt 90 miljoner USD.

I dokumentationen finns de avtal varigenom C-bolaget hade förvärvat rätten till de sex produktionsanläggningar som skulle tillverkas samt avtal om ett av B-bolaget erlagt förskott om 12 miljoner USD, till vilket rätten hade överförts till C-bolaget. Enligt avtalen hade C-bolaget åtagit sig att avropa två anläggningar under vart och ett av kalenderåren 2013–2015. Förskottsbetalningen om 12 miljoner USD, av vilken 2 miljoner USD var öronmärkta för respektive produktionsanläggning, förföll om något avrop inte skedde.

Vid sin bedömning av avtalens värde tog han del av en rapport från en utredning som en engelsk konsultfirma hade genomfört på uppdrag av A-bolaget. Slutsatsen i den rapporten var att värdet på de utbetalade förskotten i vart fall motsvarade vad som upptagits i C-bolagets balansräkning, dvs. 12 miljoner USD. Av rapporten framgår att den hade baserats på information som hade erhållits från A-bolaget, B-bolaget samt från rådgivare till B- och C-bolagen. Bland de handlingar som konsultfirman hade tagit del av fanns information om produktionsanläggningar som säljaren hade tillhandahållit, forskningsrapporter om alluvialt guld och rapporter från oberoende experter om den pilotanläggning som säljaren hade i drift. Av rapporten framgår att konsultfirmans granskning hade utförts med vissa begränsningar, bl.a. vad gällde frågan om framtida finansiering.

A-son tog även hjälp av revisionsbyråns egen konsultavdelning (Transaction Advisory Services, TAS), som hade gjort en egen granskning av konsultfirmans rapport. TAS slutsats var att de antaganden som konsultfirman hade gjort samt de värderingsmetoder som denna hade tillämpat och som låg till grund för slutsatserna var rimliga.

En omständighet som TAS tog upp och identifierade som en nyckelfråga var finansiering av produktionsanläggningarna. TAS hänvisade dels till att C-bolaget skulle ha en kassa om 5 miljoner USD, dels till en redogörelse från en rådgivare till A-bolaget som angav att B-bolaget, via A-bolaget, skulle tillhandahålla finansiering om ytterligare sammanlagt 10 miljoner USD till C-bolaget. Detta skulle innebära att finansiering fanns för en produktionsanläggning. Övriga produktionsanläggningar skulle kunna betalas genom att de första anläggningarna, när de kom i drift, skulle

ge ett kassaflöde eller genom att A-bolaget erhöll annan finansiering, exempelvis mot att finansiären fick del i vad som producerades i produktionsanläggningen.

I dokumentationen finns även en legal due diligence-rapport avseende C-bolaget som en advokatbyrå hade upprättat. Advokatbyrån noterade bl.a. att C-bolaget hade ingått en överenskommelse med ett afrikanskt bolag avseende bl.a. förvärv av aktier i det afrikanska bolaget, mot ett åtagande om att ersätta licenskostnader om maximalt 1 miljon USD samt därefter tillhandahålla finansiella resurser om ytterligare maximalt 1 miljon USD. Efter överenskommelse mellan A-bolaget och B-bolaget hade B-bolaget upprättat ett utkast till avtal om återgång av nämnda överenskommelse mellan C-bolaget och det afrikanska bolaget vilken dock inte hade undertecknats av parterna. Då advokatbyrån även hade efterfrågat, men inte erhållit, information om huruvida någon del av överenskommelsen hade fullföljts, rekommenderade advokatbyrån A-bolaget att säkerställa detta samt att avtalet om återgång undertecknades.

3 A-son yttranden

A-son har uppgett följande.

Experter på värderingar inom hans revisionsbyrås konsultavdelning, TAS, granskade värderingen. Experterna ställde frågor till B-bolagets företagsledning, till den engelska konsultfirman, till A-bolagets verkställande direktör samt till flera rådgivare till A- och B-bolagen. Vidare fick TAS tillgång till kommunikation mellan den engelska konsultfirman och det bolag som skulle tillverka produktionsanläggningarna. Därutöver gick TAS igenom annan tillgänglig information om den produktionsutrustning som A-bolaget skulle förvärva. TAS inhämtade således information från flera källor.

Experterna gjorde också egna beräkningar av värderingen och beaktade potentiella avvikelser i variablerna. Deras sammantagna bedömning var att apportegendomen hade ett verkligt värde som minst motsvarade det som styrelsen i A-bolaget hade åsatt den i sin redogörelse.

Finansieringen diskuterades vid ett flertal tillfällen med A-bolagets företagsledning och med B-bolaget och dess rådgivare. Upplysning om vikten av ny finansiering behandlades i revisorsyttrandet, i vilket han för övrigt också utpekade flera särskilda svårigheter i att uppskatta värdet på apportegendomen.

Den legala rapport som ingick i underlaget hade lämnats på uppdrag av A-bolaget och det var det bolaget som advokatbyrån uppmanade att vidta vissa rekommenderade åtgärder. Due diligence-rapporten gicks igenom av både honom själv, av TAS och av en erfaren jurist inom revisionsbyrån. Den samlade bedömningen var att de åtgärder som rapporten rekommenderade uppföljning av enbart innebar möjligheter för C-bolaget och inte någon förpliktelse. Denna fråga följdes därför inte upp särskilt.

A-son har i sina svar till RN hänvisat till en rapport som är avgiven av en annan revisionsbyrå efter det att han undertecknat sitt yttrande över apportegendomen. Han har tillställt RN en kopia av rapporten. Enligt A-son visar rapporten att värdet på C-bolaget vid detta senare rapporttillfälle var åtminstone så stort som vad som framgår av hans yttranden över apportegendomen.

4 RN:s bedömning

Enligt 13 kap. 8 § och 42 § aktiebolagslagen ska revisorn yttra sig bl.a. om att apportegendomen inte har tagits upp till ett högre värde än det verkliga värdet för bolaget.

Den i ärendet aktuella apportegendomen utgjordes av aktier i C-bolaget. Avgörande för apportegendomens värde var således värdet på tillgångar och skulder i detta bolag. RN:s utredning visar att denna värdering var förenad med särskilda svårigheter när det gäller dels det förskott, utgörande ca 2/3 av bolagets tillgångar, som C-bolaget fått rätten till genom att träda in i B-bolagets ställe i ett avtal mellan B-bolaget och en leverantör, dels beträffande en eventuell skuld knuten till ett avtal som C-bolaget hade slutit.

Den fråga som RN har att bedöma är om A-son vidtog tillräckliga granskningsåtgärder när det gällde värderingen av dessa poster när han lämnade sina yttranden enligt 13 kap. 8 och 42 §§ aktiebolagslagen.

När det gäller det redovisade *förskottet* konstaterar RN följande.

En förutsättning för att C-bolaget skulle kunna redovisa posten till sitt fulla värde var, såvitt framgår av de avtal som finns i A-son dokumentation, att bolaget kunde finansiera förvärvet av de produktionsanläggningar som förskottet avsåg. Förskottsbetalningarna på produktionsanläggningarna kunde inte återfås från tillverkaren oavsett om avbeställning av produktionsanläggningarna skedde eller ej. Utan ytterligare finansiering skulle därför förskotten ha ett betydligt lägre värde.

A-son har baserat sin bedömning av finansieringen på information som han och TAS hade inhämtat från A- och B-bolagen (dvs. parterna i apporttransaktionen) och deras rådgivare. Denna information innebar att C-bolaget skulle få tillgång till finansiering om totalt 15 miljoner USD från B-bolaget via A-bolaget. Detta skulle räcka till återstående investering i en anläggning. Planen var sedan att denna investering skulle ge ett kassaflöde som skulle möjliggöra ytterligare investeringar. Alternativt skulle delar av framtida investeringar göras genom att möjliga investerare köpte rättigheter i dessa investeringar.

Avgörande för att denna plan skulle generera det värde som förskottet upptagits till var således att B-bolaget hade gjort ett faktiskt åtagande att tillhandahålla 15 miljoner USD. Varken av A-son dokumentation eller av hans yttranden till RN framgår att han kontrollerade att B-bolaget hade gjort ett sådant åtagande (via A-bolaget) mot C-bolaget att rätten till de 15 miljoner USD var säkrad. Detta innebär att A-son inte hade tillräckligt underlag för sin bedömning av finansieringen och

därmed inte heller för värdet av det i C-bolaget som tillgång upptagna förskottet, i synnerhet med hänsyn till den korta tid som rättigheten att avropa produktionsanläggningarna kunde utnyttjas, dvs. åren 2013 – 2015. Redan av denna anledning saknade han grund för sitt uttalande om apportegendomens värde. Den omständigheten att han i sitt yttrande redogjorde för särskilda svårigheter i värderingen förändrar inte denna bedömning.

A-son har hänvisat till en senare av en annan revisionsbyrå avgiven rapport och hävdar att denna styrker hans slutsats att apportegendomen hade ett värde som motsvarade minst det värde som styrelsen åsatt den. RN konstaterar att rapporten rör en senare transaktion med flera komponenter, däribland en försäljning av C-bolaget. Av rapporten framgår bl.a. att A-bolaget inte kunnat ordna den nödvändiga finansieringen och att A-bolaget därför bedömde det betalda förskottet om 12 miljoner USD som till stor del förlorat. Slutsatsen i rapporten är att det åsatta försäljningspriset för C-bolagets verksamhet skulle vara förmånligt för A-bolaget. Av rapporten framgår alltså att A-bolaget ansåg att förskottet vid tidpunkten för denna rapport avgivande till stor del saknade värde. Rapporten ger därmed inte något stöd för A-son invändning.

När det gäller *den eventuella skulden* som var knuten till ett avtal som C-bolaget hade slutit gör RN följande bedömning.

Det avtal som den eventuella skulden var knuten till avsåg C-bolagets förvärv av ett afrikanskt bolag. Den advokatbyrå som A-bolaget hade anlitat för att utfärda en legal due diligence-rapport avseende C-bolaget hade identifierat risker med den överenskommelse om förvärvet som C-bolaget hade ingått samt rekommenderat A-bolaget att säkerställa vissa kvarvarande frågor. Oavsett att advokatbyråns uttryckliga rekommendation hade riktats till A-bolaget så gav den information om en identifierad risk i C-bolaget.

A-son har angett att han bedömde att C-bolaget enbart hade möjligheter och inte någon förpliktelse med anledning av den överenskommelse som advokatbyråns rekommendation avsåg. RN konstaterar dock att advokatbyråns rekommendation till A-bolaget gick ut på att säkerställa att vissa identifierade åtaganden, som var väsentliga för C-bolaget, inte längre förelåg. Det fanns alltså en kvarstående risk för att C-bolaget hade ett åtagande som skulle ha redovisats som skuld, något som skulle ha påverkat apportegendomens värde. A-son borde därför ha säkerställt att åtagandena inte längre förelåg. När han inte gjorde det saknade han även av denna anledning grund för sitt uttalande om apportegendomens värde.

RN konstaterar sammantaget att A-son inte haft tillräckligt underlag för sitt uttalande om apportegendomens värde. Genom att trots detta avge det aktuella yttrandet har han åsidosatt god revisionssed. Det som läggs honom till last är allvarligt. Han ska därför meddelas varning.

Med stöd av 32 § andra stycket revisorslagen (2001:883) meddelar RN A-son varning.

Ärendet har avgjorts av RN genom dess tillsynsnämnd. I beslutet har deltagit hovrättspresidenten Sten Andersson, ordförande, kammarrättspresidenten Stefan Holgersson, vice ordförande, advokaten Rune Brännström, avdelningschefen Eva Ekström, direktören Per-Ola Jansson, auktoriserade revisorn Birgitta Lööf samt redovisningsexperten Claes Norberg. Vid ärendets slutliga handläggning har i övrigt närvarit direktören Anita Wickström, chefsjuristen Adam Diamant, tillika föredragande, samt experten Olof Herolf.